

הכתיב המלא – חסר הניקוד

וי"ו

א. וי"ו כעיצור [v] –

1. וי"ו בראש מילה וי"ו אחת. דוגמה: וילון, ועד
2. בתוספת אותיות השימוש (משי"ה ול"ב) – הוי"ו מוכפלת. דוגמה: הוועד, לוועידת
3. כשהוי"ו באמצע המילה היא תמיד מוכפלת. דוגמה: התוודעות, מתווספים
- * בתנאי שלא נוצר רצף של שלוש וי"וים כמן: מְקוֹת – מְקוֹת – מְקוֹת
4. כאשר הוי"ו באה בסוף מילה היא נכתבת באות אחת. דוגמה: עכשיו, סתיו

ב. וי"ו כאם קריאה –

1. כאשר הוי"ו מציינת את הצליל אם קריאה (ou), היא נכתבת בלי יוצא מן הכלל. דוגמה: סֶכֶר – סוּכַר; שֶׁלֶחַן – שוּלְחָן.
2. כאשר הוי"ו מתפקדת כ־ O היא בד"כ תסומן. דוגמה: אֶכֶל – אוּכַל; מִפְּאֵר – מפואר
3. אם עיקרו של הקמץ הקטן או חטף הקמץ בצורה היסודית של המילה הוא חולם חסר O, אזי מסמנים את התנועה בוי"ו כמו בצורה היסודית. דוגמה: חֻדְשִׁים – חודשים, עֶתְקִים – עותקים, אֶזְנִים – אוזניים
4. פעלים מבניין הַפְעֵל – התנועה שסימנה o קמץ קטן תסומן בוי"ו. דוגמה: הַפְקֵד – הופקד

• יוצאי דופן

לא נרשום את הוי"ו במקרים הבאים:

1. כשיש תנועת O ושווא – שילוב של קמץ קטן ושווא. דוגמה: חֻכְמָה – חכמה, אֶפְנָה – אפנה, תִּכְנִית – תכנית
2. כני"ל כל המילים הכתובות בחטף קמץ. דוגמה: אֶנְיָה – אנייה, קִדְקֵד – קדקוד
3. במילים הבאות: לא, צאן, ראש, שמאל, כה, פה, איפה

יו"ד

א. יו"ד כעיצור [y] –

1. בראש מילה נשאר יו"ד אחת. דוגמה: ילד – ילד, ישיבה – ישיבה
2. בתוספת אותיות השימוש (מש"ה וכל"ב) נשארת יו"ד אחת. דוגמה: הילד – הילד
3. יו"ד באמצע המילה ובסוף המילה מוכפלת. דוגמה: טיס – טייס, שני – שני, מתיישר – מתיישר, היתה – היתה, די – די, עלי – עלי, נדי – נדי, ידיים – ידיים, חציה – חציה

• יוצאי דופן

היו"ד אינה מוכפלת במקרים הבאים:

1. יו"ד עיצורית העומדת על יד אם קריאה אינה מוכפלת. דוגמה: קיום – קיום, קאה – קאה, ראה, חיה – יחיה, בנאי – בנאי, מצין – מצין, בעיה – בעיה
2. א. ביחיד נפרד של השמות הסגוליים משורשי ע"י (מילים שיצוקות לתוך משקל קיל / פיל). דוגמה: בית – בית, זית, גיס, ליל
ב. גם כשתצורף להם הסופית – ה. כמו: הביתה, לילה
3. במילים: אולי, מתי, מים, שמים, חי, שי
4. בסמיכות ליו"ד אחרת, כמו: ייסד – ייסד ולא ייסד, סכני – סכני

ב. יו"ד כאם קריאה [i] –

מסמנים ביו"ד כל תנועת i, שאין אחריה אות בשווא נח.

- דוגמה: ספור – סיפור, אשה – אישה, שיעור – שיעור, רקוד – ריקוד, מלה – מילה, מלון – מילון, עתון – עיתון, ענר – עוור, הגיה – הגייה, עינים – עיניים

• יוצאי דופן

לא כותבים את היו"ד במקרים הבאים:

1. אם בא שווא נח אחרי תנועת i. דוגמה: שמלה, שפחה, מכתב, מנהל, מפעל, דמיון, כתבו, תשמור
 2. במילות היחס – כמו: אם, מן, עם, הנה (גם בנטייה – הנו, הנך), גם אתי, אתו.
 3. במילים שבצורת המקור אין i – כמו: לבי – לבי (לב), חציו – חציו (חץ), אמת – אמת (אמת), בפעלים: מקלים – מקלים (מקל), מגינים – מגינים (מגן)
- * מלבד שנים – שיניים וזאת כדי להבדיל משניים.
4. בעבר של בניין הפעיל בפעלים חסרי פ"נ ופ"י. דוגמה: הציל – הציל, הצעתי – הצעתי, הפה – הכה
 5. לא כותבים יו"ד לפני יו הנכתבים לציון yu, yo. כמו: דיון, קיום, טריות, נטיות
 6. בשמות פרטיים כמו: ירושלים, אפרים.

ג. יו"ד כאם קריאה [e] –

בדרך כלל לא מוסיפים יו"ד כששומעים במילה e (א, אָ).

דוגמה: מַמַּד – מַמְדָּה, בְּרַכָּה – בְּרַכָּה, שְׂרַפָּה – שְׂרַפָּה, פְּרוֹת – פְּרוֹת, שְׁעָר – שְׁעָר

• יוצאי דופן

1. אם הצירי בא לפני אות גרונית במקום חיריק, יבוא תשלום דגש והיו"ד תסומן.
 דוגמה: ספור - סיפור
 * גָרוּשׁ - גִּירוּשׁ - גִּירוּשׁ
 תאור - תיאור
2. בשמות עצם בלשון נקבה (אשר לא נגזרו מזכר) בני שתי הברות ורק אם הצירי מתקיים בכל הנטייה. דוגמה: זְעָה - זִיעָה, לְדָה - לִידָה, קְבָה - קִיבָה, תְּבָה - תִּיבָה, שָׁה - שִׁינָה (כדי להבדיל אותה מַשָּׁה).
3. כל המילים ממשקל הַקָּטֵל. דומה: הַכָּר - הִיכָר, הַשָּׂג - הִישָׁג, הַצָּע - הִיצָע

ניקוד מילים לועזיות

1. כששומעים e – לא מוסיפים יו"ד. דוגמה: גאוגרפיה – תאוריה – תזה – רטוריקה – ראלי
2. כששומעים i ומיד אחרי שווא נח מסמנים ביו"ד. דוגמה: היסטוריה – סינתזה